

DE VLAAMSE MINISTER VAN BINNENLANDS BESTUUR, BESTUURSZAKEN, INBURGERING EN GELIJKE
KANSEN

DE VLAAMSE MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

MEDEDELING AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Voortgangsrapportage actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering, extremisme, terrorisme en polarisatie 2020-2024

Samenvatting

Op 21 mei 2021 stelden de Vlaamse minister van Binnenlands bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke kansen, en de Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, in samenwerking met de betrokken vakministers, het Vlaams actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering, extremisme, terrorisme en polarisatie voor. Halverwege de looptijd van het actieplan is het tijd voor een evaluatie.

1. SITUERING

Op 21 mei 2021 keurde de Vlaamse Regering op voorstel van de Vlaamse minister van Binnenlands bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke kansen, en de Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, en in samenwerking met de deelnemende vakministers, het nieuwe actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering, extremisme, terrorisme en polarisatie goed. Dit actieplan focust nog meer op de diverse vormen van extremisme. Daarnaast besteedt het de nodige aandacht aan (online) haatspraak, desinformatie en polarisatie. Steden en gemeenten spelen een belangrijke rol in de uitvoering van dit plan. Nieuw is ook dat slachtoffers een centrale rol in dit actieplan krijgen.

2. TUSSENTIJDSE EVALUATIE

Het actieplan bestaat uit 8 doelstellingen en 50 acties. Per actie wordt naast de coördinerende minister, de looptijd en budget telkens een inhoudelijke stand van zaken weergegeven.

De voortgangsrapportage toont aan dat:

- 9 acties afgerond zijn,
- 40 acties lopende zijn,
- nog 1 actie dient opgestart.

Meer concreet voorziet het actieplan in een overkoepelende structuur om het beleid uit te werken, te coördineren en af te stemmen: het Vlaams Platform Radicalisering. Het Vlaams platform radicalisering is een netwerk van aanspreekpunten vanuit de verschillende beleidsdomeinen en entiteiten (AJH, KB, OV, WVG, CJM, WSE, Sport), de Vlaamse verbindingsofficier, het OCAD, de FOD Justitie, de VGC, het Agil en de VVSG. De actoren in het Platform bereiden het beleid inzake de preventie van gewelddadige radicalisering, extremisme, terrorisme en polarisatie voor door kennis en expertise uit te wisselen. Meer bepaald informeren ze elkaar over nieuwe evoluties en projecten, detecteren ze hiaten/noden en denken ze na over een mogelijke aanpak om hieraan tegemoet te komen, waarbij ze tevens beleidsadviezen kunnen formuleren. Bij de uitvoering en opvolging van dit beleid worden de initiatieven over de verschillende beleidsdomeinen en -niveaus op elkaar afgestemd of gezamenlijk vorm gegeven. Zo werden er oa. vanuit het Vlaams platform gezamenlijke studiedagen opgezet rond LIVC R, een basisvorming radicalisering georganiseerd, een infomoment rond terugkeerders opgezet, een vraag- en antwoordfiche rond terugkeerders opgemaakt,...

Binnen de sectoren wordt er gewerkt met referentiepersonen gewelddadige radicalisering/polarisering die in de praktijk actief zijn. Deze worden op regelmatige basis samengeroepen door de centrale aanspreekpunten/VVSG. De referentiepersonen staan in voor de ondersteuning van collega's en infodoorstrooming binnen de eigen organisatie. Door hen op regelmatige basis samen te brengen wordt er gewerkt aan 3 doelen, nl. 1) expertisedeling en intervisie tussen de referentiepersonen, 2) infodoorstrooming van het beleid naar de praktijk, 3) doorgeven en bundeling van signalen van op het terrein naar de centrale aanspreekpunten. Ook binnen de justitiehuisen wordt gewerkt met ondersteunende experts radicalisering, die via hun bijzondere expertise in radicalisering de justitieassistenten ondersteunen in elk terro-mandaat dat bij de justitiehuisen binnenkomt, onder meer door het uitvoeren van een specifieke risicotaxatie. De werking van de ondersteunende experts wordt momenteel geëvalueerd, zodat de aanpak geoptimaliseerd en eventueel bijgestuurd kan worden. Sinds 2022 worden zij ook bijgestaan door twee psychologen, die zich de komende periode nog verder zullen specialiseren inzake radicalisering. Op die manier bewerkstelligen de justitiehuisen een interne multidisciplinaire aanpak van radicalisering. Daarbij aansluitend zetten de justitiehuisen ook de samenwerking met Ceapire verder voor wat betreft deradicaliseringstrajecten.

De Vlaamse gemeenten zijn een bevoorrechte partner in kader van radicalisering, polarisering en extremisme; via hun lokale LIVC R werken zij aan detectie en opvolging van individuele casussen. Ze signaleren nieuwe tendensen en experimenteren met nieuwe uitdagingen. Precies daarom keurde het Vlaams Parlement op initiatief van de ministers Somers en Demir in 2021 het decreet LIVC R goed. In navolging daarvan werd er een ondersteuningsaanbod uitgewerkt ter ondersteuning van de LIVC-werking van de lokale besturen. In de eerste plaats ging de Vlaamse Regering een partnerschap aan met de VVSG. Zo voorziet zij een projectsubsidie aan de VVSG voor een algemene ondersteuning met onder meer een helpdeskfunctie om lokale besturen verder te helpen met concrete vragen omtrent LIVC R's. Daarnaast kunnen lokale besturen ook beroep doen op hen voor een intensief begeleidings- en coachingstraject. Verder werd er een draaiboek LIVC R opgeleverd voor de ondersteuning van lokale besturen, en een vraag- en antwoordfiche LIVC R om actoren die minder vertrouwd zijn met de werking van de LIVC R te informeren. Aanvullend werden er ook infomomenten rond de LIVC R-werking georganiseerd. Vlaanderen lanceerde tot slot een projectoproep ter ondersteuning van gemeenten en steden in het omgaan met radicalisering, polarisatie en extremisme. Op dit ogenblik worden in dat kader 13 lokale besturen gesubsidieerd.

Om het concept van de LIVC's R ook binnen de gevangenis muren te brengen, zodat een betere informatiedeling reeds start tijdens detentie, werd gewerkt aan een samenwerkingsakkoord ter invoering van een Penitentiaire Integrale Veiligheidscel (PIVC). In afwachting van de finalisering van

dit samenwerkingsakkoord, wordt eind januari 2023 gestart met een proefproject in de gevangenis van Brugge en Gent op basis van een protocol van de Procureur des Konings. Hiermee kunnen alle deelnemende actoren op basis van art. 458ter indien nodig hun beroepsgeheim doorbreken. Daarnaast zullen de justitiehuisen hun mandaten radicalisering vroeger opstarten zodat de reclassering al tijdens detentie wordt voorbereid.

Om nog een beter zicht te krijgen op eventuele verdere concrete en gespecialiseerde lokale noden rond de bestrijding van radicalisering loopt er momenteel een terreinonderzoek onder leiding van de Ugent. Het vooropgestelde eindresultaat is een concreet voorstel om de vastgestelde noden in te vullen: welke aanbodverstrekkers en welke methodieken bieden al gerichte antwoorden, welk aanbod moet nog worden ontwikkeld en wat zijn daarvoor de mogelijkheden.

Eén van de basissen van de LIVC's R zoals hierboven beschreven is informatiedeling. Door de Parlementaire onderzoekscommissie na de aanslagen werd effectief aangegeven dat de informatie-uitwisseling tussen de verschillende betrokken diensten beter moet. De oprichting van de LIVC's R is daar één goed voorbeeld van. Maar ook de informatie uitwisseling met de veiligheidsdiensten kan beter. In dat kader sloten de justitiehuisen en OCAD een protocol af om bijkomend informatie uit te wisselen. De justitiehuisen zullen namelijk aan OCAD informatie bezorgen over het verloop van de daderbegeleidingen, zodat OCAD haar dreigingsevaluatie hiermee kan aanvullen. Daarnaast blijven de justitiehuisen inzetten op de voeding van de Gemeenschappelijke Gegevensbank Terrorist Fighters (GGB) en vragen indien nodig de dreigingsevaluatie van OCAD op om deze info mee te nemen in hun opvolging.

Nog in het kader van voornoemde informatie-uitwisseling heeft Vlaanderen een verbindingsofficier van de politie geïnstalleerd, die de spil vormt tussen de Vlaamse entiteiten, politie en de federale veiligheids- en inlichtingendiensten. De Vlaamse verbindingsofficier maakt overigens ook deel uit van het Vlaams Platform Radicalisering.

Het actieplan zet ook sterk in op het bestrijden van negatieve polarisatie, desinformatie en haatspraak. Binnen het project 'PolarProf', geleid door het Hannah Arendtinstituut, wordt gewerkt met lokale besturen die negatieve polarisering, desinformatie en haatspraak willen aanpakken. Binnen het project volgen lokale besturen eerst een digitaal leertraject, om erna concrete actieplannen op te stellen. Daarnaast wordt er een leernetwerk uitgebouwd waar de deelnemende lokale besturen vragen kunnen stellen en expertise kunnen uitwisselen. Via de Arendt Academy kunnen burgers en organisaties online vormingen volgen.

Ook het Wij-Zij netwerk is in deze zeer actief. Het netwerk brengt heterogene partnerorganisaties samen om een duurzaam antwoord te bieden op negatieve polarisatie. Het netwerk biedt professionals houvast via de verspreiding van tools en strategieën. Lokale besturen kunnen bij hen rechtstreeks terecht met ondersteuningsvragen.

Wat betreft de aanpak van haatmisdrijven loopt er het project van Kazerne Dossin. Dit betreft een alternatieve maatregel waarbij delinquenten als onderdeel van een procedure van bemiddeling en maatregelen geïnitieerd door het parket, een traject afleggen begeleid door Kazerne Dossin. Via een interactieve aanpak streeft het traject inzicht in het eigen handelingsvermogen en gedragsverandering na. De betrokkene wordt geconfronteerd met de risico's en gevolgen van zijn of haar gedrag voor anderen en voor zichzelf.

Tenslotte, wat nieuw is in dit actieplan is het feit dat ook slachtoffers een centrale rol krijgen, meer bepaald in doelstelling 7. Zo hebben bijvoorbeeld de justitiehuisen extra justitieassistenten aangeworven om de diensten slachtofferonthaal extra te bemannen, zodat elk slachtoffer van het terreurproces van de aanslagen, die dat wenst, kan rekenen op de nodige bijstand en ondersteuning tijdens het proces. Daarnaast blijven we sterk vragende partij om het centraal slachtofferloket te activeren op het federale niveau.

3. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

De voorliggende evaluatie van het actieplan creëert een referentiekader waarbinnen de Vlaamse Regering verder zal werken. De evaluatie bevat financiële engagementen. De beslissing ervan impliceert dus geen beslissing over de benodigde budgetten. Elke beslissing die genomen wordt in uitvoering van de concrete maatregelen zal het voorwerp uitmaken van de gebruikelijke procedures.

De Vlaamse minister van Binnenlands bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke kansen

Bart Somers

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme

Zuhal Demir

Bijlagen: actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering, extremisme, terrorisme en polarisatie – tussentijdse rapportage